

QADINLARDA OPPORTUNİSTİK İNFEKSİYALARININ YAYILMASI, ONLARIN HAMİLƏLİK PATOLOGİYALARINDA ROLU

M.X. Musayeva

Elmi-Tədqiqat Mamalıq və Ginekologiya İnstitutu, Azərbaycan, Bakı

Açar sözlər: opportunistik infeksiyalar, hamilə qadınlar, hamiləlik patologiyaları

Hamiləlik patologiyalarında rolu olan xəstəliklər içərisində opportunistik infeksiyaların (Oİ) xüsusi yeri vardır. Opportunistik infeksiyalar törədicilərin nisbətən zəif patogenliyi ilə seçilir. İnfeksiya prosesin baş verməsi əsasən yoluxduğu orqanizmin immun sisteminin vəziyyətindən asılı olur.

Oİ içərisində nisbətən çox yayılmasına, mama-ginekologiya və perinatologiyada törətdikləri patologiyalara görə sitomegalovirus, genital herpes, toksoplazmoz, urogenital xlamidioz, ureaplazmoz mühüm rola malikdir. Bu infeksiyaların hər biri ayrı-ayrılıqda hərtərəfli öyrənilsə də, qarışıq infeksiyalarının rastgəlmə tezliyi, organizmdə törətdiyi patologiyalar, onların klinik gedişi, diaqnostikası və müalicəsi müxtəlif regionlarda və ölkələrdə, xüsusən də qadınlar arasında nisbətən az öyrənilməsi üçün bu məsələlərin daha dolğun araşdırılmasına ehtiyac vardır [1-8].

Digər tərəfdən göstərdiyimiz opportunistik infeksiyalar ümumi xüsusiyyətləri ilə yanaşı çox fərqli cəhətlərə malikdir.

Toksoplazmozda xəstəlik mənbəyi pişiklərdir. İnsanlar aralıq sahibdirlər, əsasən ağız vasitəsilə yoluxur və çox böyük epidemioloji əhəmiyyət kəsb etməirlər. Yalnız hamiləlik zamanı çift vasitəsilə keçirlər [2,6].

Urogenital xlamidioz, ureaplazmoz, genital herpes və sitomegalovirusda infeksiya mənbəyi yalnız insanlardır. Bu xəstəliklərdən urogenital xlamidioza, ureaplazmoza, genital herpesə əsasən cinsi, sitomegalovirusa isə cinsi, alimentar və digər yollarla yoluxmaq olar [1,5,7,10,11].

Sitomegalovirus dölə qan vasitəsilə əsasən çift-dən, urogenital xlamidioz, ureaplazmoz və genital herpes isə yenidoğulmuşlara doğuş zamanı doğuş yollarında keçdiyi halda ötürülür.

Opportunist infeksiyaların orqanizmdə törətdiyi patologiyalar da bir-birindən fərqlənir. Urogenital xlamidioz və ureaplazmoz qadın cinsiyyət orqanlarının iltihabına (salpingit, piosalpingit, hidrosalpingit və s.), bəzən boru keçməməzliyi və

doğuşdan sonrakı endometritə səbəb olurlar [1,4,7,8].

Genital herpes də qadın cinsiyyət orqanlarının əsasən yerli patologiyalarına səbəb olur. Sitomegalovirus və toksoplazmoz isə yerli prosesdən çox müxtəlif üzv və toxumaların zədələnməsinə səbəb olurlar. Dölün sitomegalovirus, toksoplazmoz və herpeslə yoluxması hamiləliyin ilkin vaxtlarında nisbətən az, hamiləliyin son dövründə isə çox təsadüf edilir. Hamiləliyin ilkin vaxtlarında döl yoluxarsa çox vaxt tələf olur, bəzən düşüklər baş verir ya da dölün inkişaf anomaliyaları da müşahidə olunur [2,9-11].

Qadın orqanizmində müxtəlif fizioloji vəziyyətlərində (aybaşı zamanı, ovulyasiya, hamiləlik və s.) orqanizmin immun sisteminin spesifik və qeyri-spesifik müdafiə faktorlarının fəaliyyəti zəifləyir ki, bu da orqanizmdə təbii immunosuppressiv vəziyyət yaradır. Bu zaman orqanizmin infeksiyalara tutulması ehtimalı artır. Opportunistik infeksiyalarda latent formada keçən infeksiya proses aktivləşir və mikrobdaşıyıcılıq xəstələnmə ilə nəticələnir [1-3,7,12].

Ona görə də, opportunistik infeksiyaların yetkinlik dövrünə çatmış qız uşaqlarında, reproduktiv yaşda və hamilə qadınlarda öyrənilməsinin çox böyük praktik əhəmiyyəti vardır. Bu infeksiyaların vaxtında aşkar edilməsi, onların qadın orqanizmində, dölün inkişafında, yenidoğulmuş körpələrdə və uşaqlarda yaradaca biləcəyi fəsadların və patologiyaların qarşısının alınmasına imkan verir.

Opportunistik infeksiyaların, xüsusən qarışıq formalarının, ayrı-ayrı yaş qrupları, peşə sahibləri və s. arasında yayılması haqda dolğun məlumat azdır. Belə ki, bu infeksiyalar adətən gizli keçir, manifest formaları az olur, xroniki formaları üstünlük təşkil edir. Xəstələr həkimə vaxtında müraciət etmərlər ki, bu infeksiyalar çox vaxt ayrı-ayrılıqda öyrənilir, qarışıq infeksiyalar nəzərə alınmır [1,3,5,9].

Son illər ölkələrarası iqtisadi, mədəni əlaqələrin artması, turizmin inkişafı miqrasiya proseslərini artırmış, insanların bir-biri ilə təmasları çoxalmışdır

ki, bu da digər infeksiyalar kimi opportunist infeksiyaların yayılmasına şərait yaradır.

Bütün bunları nəzərə alaraq 2005-2011-ci illərdə Elmi-Tədqiqat Mamalıq və Ginekologiya İnstitutuna və "Ömür" klinikasına müraciət edən və opportunistik infeksiyalara görə müayinə olunan 31500 qadının retrospektiv və prospektiv müayinələrinin nəticələri tərəfimizdən araşdırılmışdır. Müayinə edilən qadınların yaşı 18-41 arasında olmuşdur. Onların 15467-ni hamilə qadınlar təşkil etmişdir.

Müayinə edilən qadınların 53,7 ±0,3%-də opportunistik infeksiyalar aşkar edilmişdir. Onlardan 16,4±0,2%-də urogenital xlamidioz, 12,8±0,2%-də ureaplazmoz, 27,6±0,3%-də toksoplazmoz və 37,9±0,3%-də isə sitomeqalovirusa görə seropozitivlik aşkar edilmişdir.

Opportunistik infeksiyaların 51,2±0,4%-ni qarışıq infeksiyalar, 48,8±0,4%-ni isə mono-infeksiyalar təşkil edir. Monoinfeksiyaların 41,7±0,5%-ni sitomeqaloviruslar, 23,7±0,5%-ni genital herpes, 10,2±0,3%-ni xlamidioz, 7,2±0,3%-ni ureaplazmoz, 17,2±0,4%-ni toksoplazmoz təşkil etmişdir.

Bu infeksiyalar hamilə qadınların 43,5±0,4%-də, hamiləliyi olmayan qadınların 63,5±0,4%-də aşkar edilmişdir.

Opportunist infeksiyalar normal hamiləliyi olan qadınların 37,6±0,5%-də, hamiləlik patologiyaları olanların isə 58,4±0,7%-də aşkar edilmişdir.

Bu infeksiyalar endometriti və doğuşdan sonrakı ağırlaşmaları olan qadınların 53,7 ±5,7%-də, yumurtalıq polikistozu olanların 46,1±1,4%-də, dölün hipotrofiyası və bətnədaxili hipoksiyası olanların 59,4±1,0%-də, dölün bətnədaxili inkişaf ləngiməsi olan qadınların isə 62,1±2,0%-də aşkar edilmişdir.

Beləliklə, aparılan tədqiqatların nəticələri göstərir ki, hazırda qadınlar arasında opportunist infeksiyalar geniş yayılmışdır. Bu infeksiyaların hamiləlik patologiyası olan qadınlar arasında daha çox rast gəlməsi onların bu patologiyaların yaranmasında rolunu göstərir. Ona görə də, opportunistik infeksiyaların, xüsusən də onların qarışıq formalarının orqanizmin immun sistemində yaratdığı dəyişikliklər və hamiləlik patologiyalarındakı rolları daha dərin tədqiq edilməlidir. Təvsiyyə olunur ki, pregravidar hazırlıq zamanı və göstəriş olarsa hamiləlik zamanı qadınlar digər müayinələrlə yanaşı opportunistik infeksiyalara görə də yoxlanmalıdır.

РЕЗЮМЕ

Распространение оппортунистических инфекций среди женщин и их роль в патологии беременности

М.Х. Мусаева

Научно-исследовательский институт акушерства и гинекологии

Ключевые слова: *оппортунистические инфекции, беременные женщины, патологии беременности*

Результаты проведенных исследований показывают, что и в настоящее время среди беременных женщин оппортунистические инфекции широко распространены. Высокий уровень зараженности беременных женщин этими инфекциями свидетельствует о роли оппортунистических инфекций в патологии беременности. Поэтому роль оппортунистических инфекций, особенно их смешанных форм, в иммуносупрессии иммунной системы и вызванные ими патологии

SUMMARY

The spread of opportunistic infections among women and their role in the pregnancy pathologies

M.Kh. Musayeva

Scientific Research Institute of Obstetrics and Gynecology

Keywords: *opportunistic infections, pregnant women, pregnancy pathologies*

The results of the conducted studies show that opportunistic infections are widespread among women. The fact that these infections are more common among women with pregnancy pathology indicates their role in the development of these pathologies. Accordingly, the role of opportunistic infections, especially their mixed forms, in changes in the women immune system and in pregnancy pathologies should be studied more deeply. Before and during pregnancy, women should be screened

человека требует более углубленного изучения. Рекомендуется, чтобы женщины проходили скрининг на оппортунистические инфекции во время подготовки к беременности и, при наличии показаний, во время беременности наряду с другими обследованиями. На основе проведенных исследований для изучения клиники, диагностики и лечение моно- и микст- форм оппортунистических инфекций разработать более эффективные мероприятия для борьбы и профилактики этих инфекций.

for opportunistic infections, among with other examinations. The clinic, diagnosis, and treatment of mono and mixed infections should be comparatively studied and effective combat and prevention measures should be developed and prepared based on them.

ƏDƏBİYYAT

1. Cəfərova S.R. Hamilə qadınlarda urogenital xlamidioz və ureaplazmozun müştərək rastgəlmə formalarının klinik – epidemioloji xüsusiyyətləri və perinatal nəticələri // Tibb üzrə fəlsəfə doktoru dissertasiyasının avtoreferatı, Bakı, 2017, 21s.
2. Musayeva M.X. Toksoplazmozun epidemioloji və immunoloji aspektləri və onun perinatal dövrə təsiri// Tibb üzrə fəlsəfə doktoru dissertasiyasının avtoreferatı, Bakı, 2018, 21 s.
3. Безнощенко Г.Б. Беременность и оппортунистические инфекции (Вопросы диагностики и врачебной тактики) – Омск: издательство ОмГМА, 2002, 112 с.
4. Васильев Ф.Н., Каграманова Ж.А., Малиновская В.В., Парфенов В.В., Выжлова Е.Н., Серова Е.В. Терапия рецидивирующей госпитальной формы герпес вирусной инфекции у женщин. // Лечащий врач.-№5, 2012, с. 68-70
5. Долгих О.И. Актуальные оппортунистические инфекции(вопросы эпидемиологии, иммунологии, лабораторной диагностики и профилактики) // Диссертация доктора медицинских наук.-ОМСК, 2000,258 с.
6. Калитин А.В. Эпидемиологические и иммунологические аспекты токсоплазмоза в группах высокого риска // Автореферат кандидата медицинских наук, Омск,2002.
7. Кулаков В.И. Инфекции, передаваемые половым путем: проблема настоящего и будущего// Акушерство и Гинекология , 2003, №6,с.3-6
8. Никонов А.П., Чилова Р.А., Остроумова М.В., Стецюк О.У., Андреева И.В. Актуальные проблемы лечения хламидийной инфекции у беременных женщин// Лечащий врач, 2010, №3, с.42-45.
9. Зайкова Э.Ф. и др. Опорные клинические критерии первичной диагностики оппортунистических инфекций// Оппортунистические инфекции: проблемы и перспективы / под ред. Ю.В. Реркина, О.А.Мирошникова, Омск: издательство ОмГМА, 2002,с.10-13.
10. Guidelines for management of sexually transmitted infections, World Health Organization, 2003.
11. Infections in Obstetrics and Gynecology (Textbook and Atlas), 2007, p.2556 Stuttgart, New-York.
12. Peretti S., Shaw A., Blanchard Y., Bohm R., Morrow G., Lifson I.D., Gettie A., Pope M. Immunomodulatory effects of HSV 2 infections on immature macaque dendritic cells modify innate and ablativе response//Blood, 2005, Vol.106 №4, p.1305-1313.